MEMORANDWM ESBONIADOL AR GYFER RHEOLIADAU LLYWODRAETHU YSGOLION A GYNHELIR (CYMRU) (DIWYGIO) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Adran Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus Llywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) (Diwygio) 2020.

Kirsty Williams
Y Gweinidog Addysg
23 Tachwedd 2020

1. Disgrifiad

Mae Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) (Diwygio) 2020 (“Rheoliadau Diwygio 2020”) yn diwygio Rheoliadau Llywodraethu Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005 (“Rheoliadau 2005”).

2. Materion o ddiddordeb arbennig i’r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad

Dim

3. Y cefndir deddfwriaethol

Mae Rheoliadau Diwygio 2020 yn ddarostyngedig i’r weithdrefn negyddol ac fe’u gwnaed drwy arfer y pwerau a roddwyd i Weinidogion Cymru gan adrannau 19(3), 210(7) o Ddeddf Addysg 2002.

Mae’r darpariaethau a geir yn y Rheoliadau yn rhoi fframwaith i gyrff llywodraethu yng Nghymru weithredu ynddo ac yn cynnwys categorïau o lywodraethwyr, cyfansoddiad, cymhwyster a deiliadaeth, offerynnau llywodraethu, darpariaeth drosiannol, penodiadau, cyfarfodydd a thrafodion a phwyllgorau.

Mae Atodlen 5 yn darparu meini prawf anghymhwyso ar gyfer llywodraethwyr, gan gynnwys mewn perthynas â Deddf Iechyd Meddwl 1983. Mae Atodlen 5 hefyd yn darparu cyfeiriadau at ddarpariaethau sy’n ymwneud â Gogledd Iwerddon a’r Alban.

Mae Rheoliadau 45 a 60 yn darparu ar gyfer sut y dylai cyrff llywodraethu yng Nghymru gyfarfod, ac mae Rheoliadau 47 a 61 yn darparu ar gyfer sut y dylid cofnodi cyfarfodydd cyrff llywodraethu a chadw’r cofnodion hynny.

4. Diben y ddeddfwriaeth a’r effaith y bwriedir iddi ei chael

Diben Rheoliadau Diwygio 2020 yw darparu fframwaith addas a theg i gyrff llywodraethu ysgolion weithredu ynddo, gan sicrhau na fydd achosion o wahaniaethu yn erbyn llywodraethwyr a darpar lywodraethwyr os ydynt yn agored i gael eu cadw’n gaeth o dan Ddeddf Iechyd Meddwl 1983.

Maent yn caniatáu i gyrff llywodraethu gynnal eu cyfarfodydd drwy fynediad o bell yn ogystal â cyfarfodydd wyneb yn wyneb. Maent hefyd yn caniatáu i gyrff llywodraethu wneud cofnodion electronig o’u cyfarfodydd a’u penderfyniadau, gyda’r nod o hwyluso’r arfer o gadw cofnodion gwell, a chadw’r rheoliadau’n gyfredol mewn cysylltiad â’r personau y gwaherddir eu cyflogi neu y cyfyngir ar eu cyflogi.

Mae Rheoliadau Diwygio 2020 yn diwygio Rheoliadau 2005 yn y ffyrdd canlynol:

- Rheoliad 45 a 60: diwygio er mwyn caniatáu cynnal cyfarfodydd drwy fynediad o bell. Mae'r newid hwn yn egluro y caniateir cyfarfodydd mynediad o bell, rhithiol (hynny yw telegynadledda neu fideo-gynadledda) gan sicrhau bod y rheoliadau yn gyson ag arferion cyffredin. Dyma'r amodau sy'n caniatáu ar gyfer cyfarfodydd mynediad o bell:
    1) y bydd y cyfranogwyr yn gallu cyflwyno sylwadau neu gyflawni eu swyddogaethau yn llawn;
    2) bod y cyfranogwyr yn cytuno i'r cyfarfod gael ei gynnal gan ddefnyddio mynediad o bell;
    3) bod gan bob cyfranogwr fynediad at y dulliau electronig er mwyn caniatáu iddo glywed a chael ei glywed, a gweld a chael ei weld;
    4) bod modd cynnal y cyfarfod yn deg ac yn dryloyw.

- Rheoliad 47 a 61: diwygio er mwyn caniatáu i gofnodion etc. gael eu cadw'n electronig. Bydd y newid hwn yn hwyluso ffyrdd gwell o gadw cofnodion ac yn sicrhau bod y rheoliadau yn gyson â'r drefn arferol bresennol.

- Atodlen 5: tynnu'r maen prawf anghymwyso mewn perthynas â Deddf Iechyd Meddwl 1983, a thrwy hynny'n atal gwahaniaethu yn erbyn pobl sy'n agored i gael eu cadw'n gaeth o dan y Ddeddf.

- Atodlen 5: diwygio er mwyn diweddaru'r cyfeiriadau at ddeddfwriaeth Gogledd Iwerddon a'r Alban, sy'n sicrhau bod y rheoliadau'n gydnaws a gweddill y Deyrnas Unedig.

5. Ymgynghori

Cynhaliwyd ymgynghoriad chwe wythnos, o 12 Awst hyd 23 Medi 2020, ar y newidiadau arfaethedig i weithdrefnau llywodraethu ysgolion. Tynnwyd sylw cynulleidfa eang o randdeiliaid allweddol at yr ymgynghoriad, gan gynnwys ysgolion, awdurdodau lleol a llywodraethwyr.

Cafwyd cyfanswm o 127 o ymatebion i'r ymgynghoriad. Roedd cefnogaeth hynod gref i'r holl argymhellion ac oherwydd hynny gweithredwyd yn llawn ar y cynigion.

Yn ychwanegol at yr ymgynghoriad ffurfiol, rhoddodd Mind Cymru gyngor ar dynnu'r maen prawf anghymhwyso mewn perthynas â Deddf Iechyd Meddwl 1983.

6. Asesiadau Effaith

Cynhaliwyd Asesiad Effaith Integredig wrth wneud Rheoliadau Diwygio 2020. Bydd yr Asesiad Effaith a'r Rheoliadau yn cael eu hadolygu'n barhaus.

Asesiad Effaith Rheoleiddiol

Nid oes unrhyw gostau nac arbedion yn deillio o Reoliadau Diwygio 2020, felly ni chafodd Asesiad Effaith Rheoleiddiol ei gwblhau. Ni ragwelir unrhyw effaith ar fusnesau, elusennau na chyrff gwirfoddol.

Y Gymraeg

Nid oes unrhyw effeithiau cadarnhaol neu andwyol sy'n benodol i'r Gymraeg.

Mae Rheoliadau Diwygio 2020 yn rhoi hyblygrwydd i gyrff llywodraethu gynnal eu busnes drwy fynediad o bell neu gyfarfodydd wyneb yn wyneb. Yr amodau sy’n caniatáu ar gyfer cyfarfodydd mynediad o bell yw y bydd y cyfranogwyr yn gallu cyflwyno sylwadau neu gyflawni eu swyddogaethau yn llawn; eu bod yn cytuno i’r cyfarfod gael ei gynnal gan ddefnyddio mynediad o bell; bod gan bob cyfranogwr fynediad at y dulliau electronig er mwyn caniatáu iddo glywed a chael ei glywed, a gweld a chael ei weld a bod modd cynnal y cyfarfod yn deg ac yn dryloyw.

Hawliau Plant

Nid oes unrhyw effeithiau cadarnhaol neu andwyol sy'n benodol i Hawliau Plant. Fodd bynnag, mae hwyluso recriwtio llywodraethwyr a chael cyrff llywodraethu effeithlon yn cefnogi erthyglau 28 a 29 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau’r Plentyn, sydd yn rhoi hawl i blant a phobl ifanc i gael addysg sy’n datblygu eu doniau i’r eithaf.

Cydraddoldeb a Hawliau Dynol

Mae posibilrwydd o effaith gadarnhaol ar gydraddoldeb wrth ganiatáu defnyddio cyfarfodydd mynediad o bell i gynnal busnes corff llywodraethu ysgolion. Efallai y bydd pobl â nodweddion gwarchodedig a/neu bobl sy’n byw mewn ardaloedd diarffordd yn gallu ymwneud mwy â chyrff llywodraethu ysgolion heb fod angen bod yn bresennol yn gorfforol ym mhob cyfarfod.

Mae Rheoliadau Diwygio 2020 yn darparu hyblygrwydd mewn perthynas â sut y mae cyrff llywodraethu yn cyfarfod a’r amodau y mae’n rhaid eu bodloni er mwyn cynnal cyfarfodydd mynediad o bell. Mae hyn yn sicrhau bod yr holl gyfranogwyr yn cael eu trin yn deg.

Preifatrwydd

Nid yw'r darpariaethau yn y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data 2016 yn cael eu heffeithio gan estyn y gwelliant i'r Rheoliadau hyn. Codwyd rhai pryderon mewn ymateb i’r ymgynghoriad, y byddai cadw cofnodion electronig yn peryglu diogelwch data.

Dylid nodi bod Rheoliadau Diwygio 2020 yn darparu hyblygrwydd i gyrff llywodraethu ysgolion gadw cofnodion yn electronig. Mae hyn yn gwneud y

Rheoliadau'n gydnaws â'r drefn arferol, ac, os defnyddir yr offer a'r meddalwedd addas, ni ddylai gael effeithiau andwyol ychwanegol ar ddiogelu data.

Asesiad o'r Effaith ar Gyfiawnder

Er na chynhaliwyd Asesiad ffurfiol o'r Effaith ar Gyfiawnder, ni nodwyd unrhyw effeithiau wrth ystyried y Rheoliadau hyn.